

LIVRUSTKAMMAREN SKOKLOSTERS SLOTT HALLWYLSKA MUSEET

Datum
2016-08-30

Dnr
125/1.4.1

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar - En museimyndighet för hela den historiska utvecklingen i Sverige.
Ku2016/01365/KL

Regeringen föreslår i promemorian Ku2016/01365/K inrättandet av en museimyndighet med ansvar för hela den historiska utvecklingen i Sverige. Myndigheten ska bildas genom ett samgående mellan Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet och Statens historiska museer. Vi har tagit del av förslaget och lämnar synpunkter nedan.

Sammanfattning

Livrustkammaren och Skoklosters Slott med Stiftelsen Hallwylska museet, fortsättningsvis benämnt LSH, tolkar förslagets syften som att:

- Skapa en statlig museiaktör som tar ansvar för hela den historiska utvecklingen i Sverige från äldsta tid till idag
- Svara för att angelägna nya perspektiv och synsätt på historia i Sverige kommer till uttryck
- Sammanföra två väl fungerande myndigheter och på så vis skapa förutsättningar för att fortsatt utveckla verksamheten och stärka myndigheten som aktör, nationellt och internationellt
- Möjliggöra en effektiviserad administration inom politikområdet

LSH välkomnar huvudsakligen förslagets övergripande intentioner, vi ser dock att besökarnas olika behov behöver sättas mer i fokus. Promemorian tar upp, utifrån museiutredningens betänkande (SOU 2015:89), att samgåenden mellan centralmuseer i ett strikt förvaltningspolitiskt perspektiv skulle kunna ge positiva konsekvenser av regeringens hantering av styrningen inom kulturområdet, något som LSH avstår från att kommentera. Däremot bedömer vi att förslagets tanke med en ledande och drivande aktör inom museibranschen är möjlig att förverkliga. Det nya sammanhanget kan gynna och, inte minst, underlätta och förstärka det nationella och internationella arbetet. För att ett bra samgående och en ny stark museimyndighet ska kunna förverkligas krävs emellertid att regeringen bidrar till att skapa ett antal förutsättningar. Dessa avser vi beskriva på följande sidor.

Samgåendets utmaningar

Promemorian beskriver att LSH bedriver en innovativ och framgångsrik verksamhet som ligger i framkant inom områden som exempelvis digitalisering och publikt arbete. LSH räknas idag också som internationellt ledande vad gäller digitalisering, med miljontals användare av digitala material och produktioner. LSH gläds åt att de senaste årens satsningar på verksamhetsutveckling gett

LIVRUSTKAMMAREN SKOKLOSTERS SLOTT HALLWYLSKA MUSEET

Datum
2016-08-30

Dnr
125/1.4.1

goda resultat, bland annat avseende ökningen av antalet besökare. Under 2015 noterades 446 000 besökare, då enbart räknat de som kommer till museerna.

För att denna framgångsrika utveckling ska bibehållas anser vi att nedanstående utmaningar i relation till ett samgående behöver uppmärksammas och hanteras.

1. Villkoren för samgående

LSH vill framföra vikten av att det, i alla sammanhang, beskrivs som ett *samgående* mellan de två myndigheterna. Förslaget anger att LSH:s verksamhet ska inordnas i Statens historiska museer, fortsättningsvis benämnt SHMM. Två jämställda aktörer som går samman borgar för berikande samverkan, nyfikenhet och jämbördigt utbyte. Att låta en verksamhet inlemmas i den andra skapar långt mindre gynnsamma förutsättningar för ett effektivt och fruktbart samarbete. En nybildad myndighet vore att föredra, och med ett nytt samlande namn. Om detta inte sker krävs en tydlighet i regeringens uppdrag om att ombilda SHMM till en i egentlig mening ”ny” myndighet, för att LSH:s verksamhet ska få en jämställd status i processen och genomförandet.

Vi delar promemorians bedömning att respektive organisation kan ges uppdraget att förbereda och genomföra föreslagen förändring. LSH:s ledning är beredd att aktivt delta i det arbetet och ett gott samarbete med SHMM är etablerat.

2. Ett nytt och tydligt uppdrag

LSH välkomnar tanken på en museikoncern som får i uppdrag att reflekterande beskriva och gestalta historia från äldsta tid till nutid. Promemorian tecknar en museikoncern som får ansvaret för hela den historiska utvecklingen i Sverige, från äldre tid till idag. Det övergripande uppdraget är angeläget – men vad rymms i denna tanke?

LSH anser att beskrivningen av myndighetens ansvar behöver omformuleras och göras mer stringent och konsekvent. Att ha ett totalperspektiv är inte möjligt, då till exempel ansvaret för flera områden som nämns i promemorian, som exempelvis försvarshistorien och det maritima kulturarvet samt konsthistorien, ligger inom andra myndigheter och stiftelser. Ingen institution bör ha uppgiften att ansvara för en sådan helhet. LSH ser det istället som viktigt att flera och olika aktörer förmedlar historia. På så sätt blir perspektiven fler och mångfalden ökar, vilket bättre svarar mot samhällets behov. Samarbetet med andra är också av största vikt för en kvalitativ verksamhet.

Än mer problematisk är formuleringen ”den historiska utvecklingen” som tycks baseras på en historiesyn om att det hela tiden blir bättre (”utvecklas”). Det bör istället formuleras som ett ansvar att beskriva den *förändring* som skett, oavsett om densamma lett till utveckling eller inte.

Vad gäller formuleringen av önskemål på den nya myndigheten anges att det idag saknas en myndighet med uppgiften att belysa modern tid samt att använda reflekterande och nya perspektiv på Sveriges historia. Vi menar att LSH redan idag har, och utför, denna uppgift då uppdraget innehåller att ”bevara och förmedla kulturarvet och ge perspektiv på samhällsutvecklingen och samtiden med anknytning till dessa museer.” Mot den bakgrunden välkomnar vi promemorians förslag om ett uppdrag som säkerställer ett reflekterande förhållningssätt till historien. På så sätt ökas möjligheterna att bedriva en

LIVRUSTKAMMAREN SKOKLOSTERS SLOTT HALLWYLSKA MUSEET

Datum
2016-08-30

Dnr
125/1.4.1

angelägen verksamhet för många och olika besökare, i linje med promemorians önskan om en verksamhet för alla människor oavsett bakgrund.

Vi ser det dock som viktigt att det uppdrag som formuleras för den nya myndigheten förtydligas, både vad gäller den övergripande intentionen och eventuella avgränsningar. Detta för att underlätta samgåendet när regeringens intentioner ska omvandlas i museiverksamhet.

3. Resurser till kärnverksamhet

Museiutredningen SOU 2015:89 konstaterar att de inte kunnat finna belägg för att sammanslagningar skulle kunna leda till nämnvärda administrativa besparingar eller andra stordriftsfördelar. Istället förs fram att strukturuomvandlingar troligen skulle bli resurs- och tidskrävande, med risk för att verksamheterna blir lidande, en bild LSH delar. LSH tolkar inte regeringens förslag som en effektiviseringsåtgärd i avsikt att minska kostnader, då intentionen beskrivs som en bred satsning på en museimyndighet för historia. LSH ser att en större organisation kan bära och därmed ha tillgång till fler kompetenser, vilket ger en starkare och möjligen effektivare verksamhet på sikt.

Vi ser också att ett samgående är en omfattande förändring som kommer att ta kraft under en flerårig period, och som behöver rätt förutsättningar för att verksamheten inte ska försämrans under övergångsperioden.

LSH har effektiviserat verksamheten under ett antal år. En kompetensväxling har skett för att bland annat få in fler professioner, antalet medarbetare har samtidigt minskat och nya uppgifter har tillkommit. Parallellt med detta har antalet besökare ökat kraftigt, samtidigt som anslagen varit i princip oförändrade. LSH hade i fjol 44 141 mkr i anslag, att jämföra med 43 117 mkr tio år tidigare.

Därför ser vi en risk i att omställningen vid ett samgående, med bland annat investeringar i gemensamma IT-system (i vårt fall för bland annat samlingar), tar betydande anslag i anspråk från kärnverksamheten.

LSH ser det som omöjligt att genomföra ett sådant samgående med bibehållet utbud och verksamhet utan ekonomisk förstärkning under ett antal år. Vår bedömning är att effekten skulle bli att besökare och andra användare skulle få försämrade verksamhet, i motsats till såväl LSH:s ambition som promemorians intention med en verksamhet angelägen för alla människor i samhället.

Således uppmanar vi regeringen att tydligt beskriva ambitionsnivåerna för samgåendet. Om det rör sig om ett fullskaligt samgående, kommer detta att kräva mer omfattande anslagshöjningar. I det fall regeringen anser att de samgående verksamheterna inte behöver samordnas fullt ut, utan att det räcker med ökad organisatorisk och verksamhetsbaserad samverkan, blir behovet av investeringar lägre. Oavsett ambitionsnivå bör denna beskrivas tydligt.

4. Samverkan och särart

LSH ser det som viktigt att ständigt komma ihåg att museerna finns till för publiken, inte enbart för samlingarna i sig eller berättelserna om dem. Därför är besökarperspektivet viktigt att beakta i beslutet. Användarnas behov med många olikheter bör stå i centrum, med allt från det dagliga pedagogiska utbudet till bevarandearbetet för att framtida

LIVRUSTKAMMAREN SKOKLOSTERS SLOTT HALLWYLSKA MUSEET

Datum
2016-08-30

Dnr
125/1.4.1

generationer ska kunna ta del av de samlingar som förvaltas. LSH ser det som nödvändigt att museernas särart bibehålls och fortsätter att utvecklas, även i en större myndighet. Varje institution måste då kunna kommuniceras enskilt för att de olika besökarnas behov ska kunna mötas på bästa sätt. LSH:s tre museer har självständiga profiler, utifrån samma uppdrag och värdegrund. Museer med olikheter ger således en större mångfald i utbudet, på så sätt verkar statens museer bäst.

En av många styrkor hos de myndigheter som omfattas av regeringens förslag är att de kompletterar varandra på det historiska området. I såväl verksamhet som personalkompetens finns synergier att hämta genom ett samgående. Vidare har LSH och SHMM redan idag en samsyn i uttolkningen av museernas uppgift, inte minst genom att med ett reflekterande förhållningssätt till historia bidra till det demokratiska samhällets utveckling.

De ingående verksamheterna har också olika särdrag som, rätt hanterade, kan betraktas som styrkor. Hit räknas skillnader i bland annat organisationskultur och verksamhet som är värda att uppmärksamma, då de kommer att kräva resurser vid ett samgående (detta beskrivs i punkten 3 ovan). Därtill är samlingarna olika och kan berika varandra genom ökad bredd, men trots det kan de ändå inte belysa en historisk förändring från äldsta tid till idag. Insamling som korrigerar detta ser vi varken som möjlig eller önskvärd. Istället bör samarbetet med andra runt lån av föremål och forskning vara omfattande.

Den nya myndigheten blir en stor och stark aktör i branschen, för svenska mått mätt en mycket stor museimyndighet med ett flertal besöksmål/museer och med många användare. Tillsammans hade museerna redan år 2015, före införandet av fri entré, nästan 700 000 besökare. Samlingarna skulle komma att innehålla miljontals föremål och med långt över 300 medarbetare skulle den nya organisationen ge, som tidigare nämnt, ökad tillgång till fler olika kompetenser vilket är betydelsefullt. Det kräver dock en organisation som stödjer det och LSH har positiv erfarenhet av en organisation där museerna delar kompetenser för exempelvis marknadsföring, digitalisering och samlingsvård. På så sätt har museerna kunnat utveckla olika profiler, samtidigt som det interna arbetet präglats av samordnad effektivitet.

5. Medarbetarnas synpunkter

Samtliga medarbetare i LSH har i workshopform vid några tillfällen reflekterat över konsekvenserna av ett samgående med SHMM liksom det nya uppdraget. Många olika tankar och synpunkter noterades och några vanligt förekommande redovisar vi här. Reaktionerna var i huvudsak positiva även om det nya uppdraget att berätta hela historien i Sverige har väckt en del frågor. De flesta ansåg att vi genom att klustra våra kompetenser och ha tids- och kostnadseffektiva administrativa system kan åstadkomma en kvalitetsförhöjning och utveckling av verksamheten. Samgåendet kan göra oss till en stark aktör inom historia och i museisektorn.

Stor oro finns kring hur den nya myndigheten ska organiseras och hur LSH:s perspektiv tillvaratas i det arbetet. Rädsla uttrycktes för att en större organisation blir ett hinder för att arbeta snabbt och smidigt, att möjligheterna att pröva på nytt kan bli mindre. Särskilt

LIVRUSTKAMMAREN SKOKLOSTERS SLOTT HALLWYLSKA MUSEET

Datum
2016-08-30

Dnr
125/1.4.1

viktigt ansågs att museerna behåller sin särart liksom att den pedagogiska verksamheten måste vara verksamhetsnära.

En viss rädsla för personalneddragningar uttrycks. Kritik framfördes mot den kommande myndighetens konstruktion och namn. Det förstärker känslan av att LSH uttraderas, istället för att skapa en ny myndighet. Den stora utmaningen kommer vid ett samgående att bli hur vi åstadkommer en ny vi-känsla så att vi inte blir ”vi och dem”. Förändring tar tid och kräver tålamod.

Beslut i detta ärende har fattats av överintendenten Magnus Hagberg i närvaro av museichefen Malin Grundberg, Livrustkammaren, museichefen Rebecka Enhörning, Skoklosters slott, museichefen Heli Haapasalo, Hallwylska museet, stabschefen Stefan Karlberg, marknadschefen Susanne Samuelsson, enhetschefen för samlingsenheten Lizette Gradén och enhetschefen Karin Nilsson, Digitala museet.

Stockholm 2016-08-30

Magnus Hagberg
Överintendent